

Ny-Ålesund. Foto: Vidar Arnesen/NP

Kunnskapsdepartementet

Strategi

Strategi for Ny-Ålesund forskningsstasjon

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Formål	3
1.2	Bakgrunn og virkeområde	3
2	Mål for Ny-Ålesund forskningsstasjon	5
3	Norsk forskningsledelse- overordnede rammer og prinsipper for forskning og høyere utdanning ved Ny-Ålesund forskningsstasjon	6
3.1	Utgangspunkt i Ny-Ålesunds naturgitte fortrinn	6
3.2	Høye vitenskapelige ambisjoner	7
3.3	UNIS – eneste tilbyder av høyere utdanning på Svalbard	7
3.4	Overordnet hensyn til miljøet – virksomhet i felt etter søknad	8
3.5	Utgangspunkt i Ny-Ålesund forskningsstasjon	8
3.6	God logistikkstøtte, sikkerhetsstyring og sikkerhetsopplæring	8
3.7	Samordning av og gjensidig tilgang til infrastruktur	9
3.8	Deling av informasjon om prosjekter og samordning av feltaktivitet.	10
3.9	Deling av forskningsresultater og -data	10
3.10	Radiorestriksjoner	11
4	Aktører og virkemidler	12
4.1	Aktører	12
4.2	Virkemidler	13
4.2.1	Registrering og oversikt	13
4.2.2	Samarbeidsfora	14
4.2.3	Regelverk	14
4.2.4	Grunneierforvaltning	15
5	Konsekvenser dersom strategien ikke følges	16

1 Innledning

1.1 Formål

Norske myndigheter har høye ambisjoner for forskning på Svalbard. Ny-Ålesund er en forskningsstasjon under norsk forskningsledelse, hvor det legges til rette for klima- og miljøovervåkning og for internasjonalt naturvitenskapelig forskningssamarbeid. Forskere fra mange ulike institusjoner bidrar til internasjonalt samarbeid og utvikling av ny kunnskap av høy kvalitet innenfor miljø-, klima- og polarforskning. Kulturmiljøforskning og -forvaltning er også del av aktiviteten på forskningsstasjonen.

I denne strategien fastslår regjeringen mål, prinsipper og rammer for Ny-Ålesund forskningsstasjon. *Strategi for forskning og høyere utdanning på Svalbard* (2026), Meld. St. 26 (2023–2024) *Svalbard* og Meld. St. 14 (2024–2025) *Sikker kunnskap i en usikker verden* og *Nasjonal sikkerhetsstrategi* (2025) gir det overordnede rammeverket for strategien. Denne strategien er en oppdatering av *Ny-Ålesund forskningsstrategi* fra 2019 og erstatter den.

Formålet med strategien er å videreutvikle Ny-Ålesund som forskningsstasjon med internasjonalt naturvitenskapelig forskningssamarbeid. Strategien definerer forutsetninger, rammer og ambisjoner for forskningsaktiviteten i Ny-Ålesund og legger til grunn prinsipper om forskningssikkerhet og ansvarlig internasjonalt samarbeid. Videre beskriver strategien norske myndigheters forventninger til faglig kvalitet og relevans, samarbeid, åpenhet, deling av utstyr og data og koordinering av forskningsaktiviteten.

1.2 Bakgrunn og virkeområde

Norske myndigheter har tilrettelagt for norsk og internasjonal naturvitenskapelig forskning og miljøovervåkning ved Ny-Ålesund forskningsstasjon siden 1960-tallet.

Norske myndigheter har gjort omfattende investeringer i forskningsinfrastruktur, inkludert spesialiserte forskningsbygg, felles laboratorier og datakommunikasjon via en fiberoptisk kabel fra Longyearbyen, samt kostnadskreven prosjekter for oppgraderinger av sentrale bygg. Norske myndigheter finansierer også store deler av driften av Ny-Ålesund gjennom et årlig tilskudd over statsbudsjettet, noe som kommer alle brukerne av Ny-Ålesund til gode. Denne finansieringen er en forutsetning for å opprettholde Ny-Ålesund som en plattform for internasjonalt naturvitenskapelig forskningssamarbeid.

Ny-Ålesund forskningsstasjon er i dag et av verdens nordligste helårige forsknings- samfunn, med enkel tilgang til veletablert forskningsinfrastruktur i arktisk natur tilnærmet uberørt av lokal aktivitet. Dette gjør stasjonen særlig egnet for forskning og observasjon i Arktis. Flere forskningsaktører har investert betydelig i avansert

forskningsutstyr og omfattende feltaktivitet. Samlet har dette bidratt til å utvikle en av verdens mest avanserte arktiske forskningsstasjoner.

På Svalbard har temperaturen økt mer enn noe annet sted på jorden. Ny-Ålesund har derfor stor verdi for klima- og miljøovervåking. Ny-Ålesund har global betydning som referanseområde for forskning på klimaendringer og måling av klimagasser og luftbårne miljøgifter. I Ny-Ålesund har flere norske og internasjonale aktører lange tidsserier med målinger, som gir viktige data til naturvitenskapelig forskning og internasjonale overvåkningsprogrammer og -nettverk. Dataene fra Ny-Ålesund bidrar med ny og unik kunnskap om en verden i endring.

Strategiens virkeområde omfatter all forskningsaktivitet som springer ut fra Ny-Ålesund, inkludert hele Brøggerhalvøya og Kongsfjorden. Tilstedeværelsen av forskere fra mange ulike land og institusjoner legger grunnlaget for betydelig naturvitenskapelig internasjonalt forskningssamarbeid med særlig vekt på klima- og miljøforskning. Det utføres også forvaltningsrelevant forskning som er viktig for norske myndigheter.

2 Mål for Ny-Ålesund forskningsstasjon

Regjeringens mål for forskning og høyere utdanning på Svalbard følger av Meld. St. 26 (2023–2024) *Svalbard* (svalbardmeldingen) og Meld. St. 14 (2024–2025) *Sikker kunnskap i en usikker verden* og ligger til grunn for *Strategi for forskning og høyere utdanning på Svalbard* og denne strategien for *Ny-Ålesund forskningsstasjon*. All aktivitet må være i samsvar med rammer og prinsipper som følger av disse dokumentene, samt *Nasjonal sikkerhetsstrategi* (2025) og relevante norske lover og regler.

Ny-Ålesund forskningsstasjon skal styrke sin rolle som en ledende forskningsstasjon for polarforskning i Arktis, og fortsette å legge til rette for internasjonalt ledende polarforskning av høy kvalitet, global betydning og relevans.

Forskningen skal utnytte områdets særegne karakter som et naturvitenskapelig laboratorium i et tilnærmet uberørt arktisk naturmiljø, der lokal miljøpåvirkning og belastning fra ferdsel skal være redusert til et minimum.

Forskningen skal være av en karakter som gjør at den bare, eller best, kan gjennomføres i Ny-Ålesund. Det er viktig at også belastningen av annen aktivitet enn forskning i området, spesielt fra ferdsel og turisme, ikke forringer forskningsaktiviteten og kvaliteten på forskningsdataene.

Utviklingen av forskningsstasjonen skal fremme økt koordinering, deling og videreutvikling av felles forskningsinfrastruktur og logistikk. Tilgang og bruk skal være åpen og forvaltet innenfor tydelige, helhetlige rammer under norsk ledelse, fremfor separate eller institusjonsspesifikke løsninger.

3 Norsk forskningsledelse

– overordnede rammer og prinsipper for forskning og høyere utdanning ved Ny-Ålesund forskningsstasjon

Særskilte føringer for Ny-Ålesund forskningsstasjon som er beskrevet i dette kapitlet må ses i sammenheng med rammene og prinsippene i *Strategi for forskning og høyere utdanning på Svalbard*.

Norsk Polarinstitutt leder Ny-Ålesund forskningsstasjon og har hovedansvaret for å implementere og følge opp denne forskningsstrategien lokalt. Arbeidet må ses i sammenheng med Svalbard forskningskontor som har ansvar for å følge opp den overordnede strategien for forskning og høyere utdanning på Svalbard.

Kings Bay AS eier grunnen og de fleste bygningene i Ny-Ålesund. Selskapet er ansvarlig for å drifte, vedlikeholde og utvikle forskningsinfrastruktur i Ny-Ålesund for felles bruk, samt tilby andre nødvendige fasiliteter og tjenester for forskningsvirksomheten.

Norske myndigheter forventer at all forskningsaktivitet i Ny-Ålesund skal gjennomføres i tråd med prinsipper for ansvarlig internasjonalt samarbeid, inkludert åpenhet, akademisk frihet, integritet og forskningssikkerhet. Alle aktører skal bidra til å styrke evnen til å identifisere, vurdere og håndtere risiko på en måte som ivaretar disse prinsippene.

For å forske i Ny-Ålesund er det krav om følgende:

- Forskning og miljøovervåking skal være innenfor naturvitenskap eller kulturmiljø og skal ta utgangspunkt i den etablerte infrastrukturen og feltemulighetene i området.
- Forskningsprosjektene skal registreres i *Research in Svalbard* (RiS-portalen) før ankomst til Ny-Ålesund.
- Alle som skal forske i Ny-Ålesund, må beherske god nok engelsk eller norsk til å kunne kommunisere med Kings Bay AS og Norsk Polarinstitutt. Dersom man ikke møter dette kravet, kan Kings Bay AS av sikkerhets- og beredskapshensyn la være å innvilge vedkommende opphold og forpleining i Ny-Ålesund.

3.1 Utgangspunkt i Ny-Ålesunds naturgitte fortrinn

Ny-Ålesund er et tilnærmet uberørt høyarktisk naturområde, som danner et enestående utgangspunkt for forskning på klima, miljø og globale sammenhenger. I Ny-Ålesund er det samlet unike lange tidsserier for klima- og miljøovervåking. Disse tidsseriene er det viktig å opprettholde og videreføre.

Ny-Ålesund og området rundt er en begrenset ressurs, og flere forsknings- og overvåkingsaktiviteter er avhengige av et miljø som i hovedsak er uberørt av lokal

aktivitet. Det historiske miljøet er et viktig kulturminneområde på Svalbard. Derfor utføres også kulturmiljøforskning i Ny-Ålesund.

3.2 Høye vitenskapelige ambisjoner

Norske myndigheter forventer at forskningen som gjennomføres i Ny-Ålesund er i tråd med forskningsetiske prinsipper, er av høy kvalitet, og har relevans i form av nytte for samfunn og vitenskapen. Kunnskapen som fremskaffes med utgangspunkt i Ny-Ålesund forskningsstasjon gjennom miljøovervåkning og forskning, er også viktig for norsk miljøforvaltning.

Forskning i Arktis har betydning for hele verden, fordi området fungerer som en tidlig varsler om globale konsekvenser av klimaendringer på eksempelvis arktiske havstrømmer, ismelting og permafrost. Forskningen i Ny-Ålesund kan gi viktige bidrag for å løse globale felles utfordringer, og samarbeid mellom ledende internasjonale aktører og miljøer er sentralt for å oppnå dette. Det er en klar ambisjon fra norske myndigheter at internasjonal naturvitenskapelig forskning i Ny-Ålesund skal være i den globale forskningsfronten.

Det er forventet at

- forskningsprosjektene holder høy faglig standard
- det etableres samarbeid med de beste internasjonale partnerne i Ny-Ålesund og andre steder for å styrke vitenskapelig kvalitet
- resultater publiseres på engelsk i åpne, internasjonalt fagfellelvurderte tidsskrifter
- forskningen gir viktige bidrag til norsk miljøforvaltning og/eller til den globale forskningsfronten.

I Eierforvaltningen, forskningsledelsen og utvikling av Ny-Ålesund forskningsstasjon, samt ved prioriteringer mellom aktuelle forskningsaktiviteter, kan det bli lagt vekt på disse forventningene for forskningsaktiviteten ved stasjonen.

3.3 UNIS – eneste tilbyder av høyere utdanning på Svalbard

Det er behov for rekruttering til polarforskning. Ny-Ålesund forskningsstasjon er en god arena for opplæring av nye polarforskere. Derfor kan master- og doktorgradsstudenter få deler av utdanningen i Ny-Ålesund, i tilknytning til pågående forskningsprosjekter. Undervisning og kursvirksomhet skal likevel ikke være en dominerende aktivitet i Ny-Ålesund.

Det følger av svalbardmeldingen at Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) skal være den eneste tilbyderen av høyere utdanning på Svalbard. UNIS tilbyr høyere utdanning på vegne av de norske fastlandsuniversitetene og kan benytte fasiliteter i Ny-Ålesund til undervisning på alle nivåer. For utdanning og kurs i Ny-Ålesund må følgende kriterier være oppfylt:

- Undervisningen er forskningsbasert.
- Kursene benytter forskningsinfrastruktur eller unike feltemuligheter på stedet.
- Kursene er innenfor naturvitenskapelige fagområder.
- Det er tilstrekkelig kapasitet ved stasjonen.
- Det tas hensyn til bevaring av kulturmiljøet og det naturlige miljøet.

3.4 Overordnet hensyn til miljøet – virksomhet i felt etter søknad

Flere forskningsaktiviteter i felt krever tillatelse fra Sysselimesteren, i henhold til Svalbardmiljøloven med tilhørende forskrifter. All forsknings- og utdanningsaktivitet skal ta hensyn til behovet for å minimere fotavtrykk og samlet belastning på miljøet. Det gjelder også det verneverdige kulturmiljøet fra den tidligere gruvebyen Ny-Ålesund.

Dette kan oppnås gjennom samordning av aktivitetene og deling av infrastruktur, data og resultater fra feltarbeid i tråd med føringer beskrevet i denne strategien. I Ny-Ålesund samarbeider institusjonene gjennom flaggskipnettverkene (se kapittel 3.8) og felles bruk av forskningsfasiliteter for å redusere denne belastningen.

Aktiviteten i Ny-Ålesund skal være i tråd med arealplan for Ny-Ålesund. Det er svært viktig at belastningen av aktivitet som ikke er knyttet til forskningsstasjonens virksomhet, er begrenset.

3.5 Utgangspunkt i Ny-Ålesund forskningsstasjon

Ny-Ålesund har en forhistorie som gruveby med en etablert bygningsmasse og omfattende infrastruktur. Etter avsluttet gruvevirksomhet ble stedet gradvis og skånsomt transformert til en moderne forskningsstasjon. Bygninger og infrastruktur har fått nye funksjoner, samtidig som hele stedet skal vedlikeholdes og ivaretas som kulturminne. Forskningsstasjonen har god tilgjengelighet og er svært godt tilrettelagt for forskningsaktivitet i tilnærmet uberørt natur.

Svalbardmeldingen slår fast at forskningen på Svalbard i hovedsak skal foregå med utgangspunkt i etablerte lokalsamfunn og etablerte forskningsstasjoner. Ny-Ålesund forskningsstasjon skal derfor være utgangspunktet for forskningsaktiviteten i felt i området. I tråd med dette skal videre utvikling og større, permanent infrastruktur som hovedregel skje innenfor arealplanområdet og innenfor rammen av Ny-Ålesund forskningsstasjon.

3.6 God logistikkstøtte, sikkerhetsstyring og sikkerhetsopplæring

Forskningsinstitusjonene har selv ansvar for å følge lover og HMS-krav i egen virksomhet. I henhold til forskrift om sikkerhet i felt mv. på Svalbard (feltsikkerhetsforskriften) skal all aktivitet planlegges og gjennomføres på en måte som ivaretar sikkerheten for personell og miljø. Forskningsinstitusjonene er selv ansvarlige for at regelverket følges.

Institusjonene har også ansvar for forsvarlig logistikk, dokumentert sikkerhetsopplæring og systematisk sikkerhetsstyring basert på planverk og risikovurderinger. Feltaktivitet skal gjennomføres i tråd med gjeldende regelverk på Svalbard og være grundig planlagt med nødvendige risikovurderinger, beredskap og tilstrekkelig kompetanse.

Dokumentert gjennomført sikkerhetskurs er en forutsetning for å leie våpen i Ny-Ålesund. Alle må følge regler og prinsipper for isbjørnsikkerhet, og ved behov gjennomføre sikkerhetskurs.

All forskning som innebærer bruk av båt, skal være i tråd med gjeldende regelverk på Svalbard. Den enkelte forskningsinstitusjonen har selv ansvar for at forskere som skal bruke båt, har nødvendig opplæring og sertifisering.

3.7 Samordning av og gjensidig tilgang til infrastruktur

Ny-Ålesund forskningsstasjon tilbyr unike fasiliteter, en godt utviklet infrastruktur og et omfattende observasjonssystem for tverrfaglig forskning. Det er begrenset areal tilgjengelig for nye bygg i Ny-Ålesund. Det er derfor viktig at eksisterende bygninger brukes effektivt.

Kings Bay AS har etablert flere tematiske bygg og laboratorier som i dag er knyttet til prioriterte fagområder slik som Veksthuset (terrestrisk forskning), Gruvebadet (atmosfæreforskning) og Marinlaboratoriet. For bedre utnyttelse av laboratorier og bygg, kan disse gjøres tilgjengelige for interdisiplinær bruk. Kings Bay AS leier også ut forskningsbåten Teisten til felles bruk.

Luftmålinger utføres ved Zeppelinobservatoriet, som driftes av Norsk Polarinstitutt. Denne forskningsinfrastrukturen er tilgjengelig for alle forskningsaktører i Ny-Ålesund etter avtale med Norsk Polarinstitutt.

Kings Bay AS sin koordinering, deling og utvikling av felles forskningsinfrastruktur og logistikk er avgjørende for best mulig utnyttelse av kapasiteten og for å redusere miljøavtrykk. Videre utvikling av bygningsmasse og infrastruktur skal skje innenfor rammen av virksomheten til Kings Bay AS eller norske statlige aktører.

Det legges opp til en gradvis overgang til at forskningsinstitusjonene og aktørene i større grad benytter seg av felles forskningslaboratorier. Samtidig vil det fortsatt legges til rette for observasjonsprogrammer og lange tidsserier som leverer data til pan-arktiske og globale observasjonsnettverk som er viktige for at det felles internasjonale kunnskapsgrunnlaget opprettholdes. Forskningsinstitusjonene kan ved behov bidra med forskningsinfrastruktur etter godkjenning fra Kings Bay AS i samråd med den norske forskningsledelsen. Alle forskningsinstrumenter og installasjoner skal merkes med navn på institusjonen som eier objektet, samt en unik objekt-identifikator som er tilknyttet et register med informasjon om type instrument og hvilke parametere det måler, samt et ID-nummer for prosjektet registrert i RiS-portalen.

3.8 Deling av informasjon om prosjekter og samordning av feltaktivitet.

Å gjøre informasjon tilgjengelig er avgjørende for å etablere kommunikasjon mellom pågående prosjekter og initiativer. RiS-portalen er det viktigste verktøyet for å registrere prosjekter og finne informasjon om forskningsaktiviteter i Ny-Ålesund.

Det er etablert fire flaggskipprogrammer, som fungerer som faglige nettverk for diskusjon, informasjonsutveksling og koordinering innenfor fagområdene atmosfærisk forskning, glasiologisk forskning, marin forskning og forskning på terrestriske økosystemer. Den faglige aktiviteten i Ny-Ålesund er i hovedsak samlet i flaggskipprogrammene. Endringer, som etablering av nye flaggskip, skal være i tråd med rammene i strategien. Forslag om endringer diskuteres først i Ny-Ålesund Science Managers Committee (NySMAC), før den norske forskningsledelsen tar den endelige beslutningen.

3.9 Deling av forskningsresultater og -data

Et sentralt mål for forskning i Ny-Ålesund er høy grad av åpenhet og deling av forskningsresultater og data, i tråd med norske føringer for åpen forskning og FAIR-prinsippene¹. Deling av data og resultater er en forutsetning for kvalitetssikring, videre bruk og internasjonalt samarbeid, og er særlig viktig i lys av de komplekse klima- og økosystemprosessene som studeres i området, og for å bidra til utvikling av forskningsfronten.

Svalbard skal være et foregangsområde for åpen publisering og deling av data. Norske myndigheter har følgende forventninger til at forskere og institusjoner i Ny-Ålesund skal

- ha en databehandlingsplan for alle forskningsprosjekter, som beskriver håndtering, lagring, deling og eventuelle restriksjoner av data
- forberede forskningsdata for videre bruk, inkludert relevante metadata, i tråd med FAIR-prinsippene
- lagre forskningsdata sikkert ved egen institusjon eller i egnede nasjonale eller internasjonale arkiver
- gjøre forskningsdata og metadata tilgjengelige så raskt som mulig, med adgang til en begrenset periode for eksklusiv bruk når dette er faglig begrunnet
- bidra til åpen publisering av vitenskapelige resultater, i tråd med gjeldende retningslinjer for åpen forskning
- avklare behov for eksportlisens ved deling av data utenfor Norge eller til utenlandske statsborgere.

Data som samles inn i Ny-Ålesund skal så langt det er mulig, deles og gjøres tilgjengelig gjennom Svalbard Integrated Arctic Earth Observing System (SIOS), i tråd med datahåndteringssystemet til SIOS. Dette legger til rette for å standardisere, kvalitets-sikre og gjøre data sammenliknbare på tvers av prosjekter og tidsserier.

¹ Akronymet FAIR står for Findable (gjenfinnbare), Accessible (tilgjengelige), Interoperable (kompatible eller samhandlende) og Reusable (gjenbrukbare).

I eierforvaltningen, forskningsledelsen og utvikling av Ny-Ålesund forskningsstasjon, samt ved prioriteringer mellom aktuelle forskningsaktiviteter, kan det bli lagt vekt på disse forventningene for forskningsaktiviteten ved stasjonen.

3.10 Radiorestriksjoner

Noen viktige måleinstrumenter, som VLBI-radioteleskopene ved Kartverkets geodetiske observatorium, krever spesifikke restriksjoner i radiobruk for å fungere best mulig. Frekvensforstyrrelser forringer kvaliteten og kan ødelegge hele måleserier gjort ved observatoriet. Ny-Ålesund er derfor et område med generelle og spesifikke radiorestriksjoner, og det er et mål å unngå all unødig bruk av radiosendere i området.

Forskrift om generelle tillatelser til bruk av frekvenser (fribruksforskriften) gjelder ikke bruk i frekvensområdet 2–32 GHz innenfor en radius på 20 km fra Ny-Ålesund, med mindre bruken gjelder påkrevd maritimt og aeronautisk sikkerhetsrelatert utstyr. Teknologier som bruker dette frekvensområdet, krever søknad til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom).

Ny-Ålesund er unikt i verdenssammenheng ved å kombinere radiorestriksjoner med infrastruktur og logistikk som er nødvendig for storskala forskningsinstallasjoner, og det bør legges økt innsats i å begrense bruken av radio generelt.

For forskning som krever bruk av det aktuelle frekvensområdet, og som ikke kan gjennomføres andre steder, kan forskningsledelsen ved stasjonen gi veiledning om hvilke frekvenser Nkom har gitt unntak for, og som er i bruk i Ny-Ålesund.

4 Aktører og virkemidler

Dette kapittelet beskriver institusjonene med ansvar for forskningsledelse, koordinering og drift, samt viktige samarbeidsfora.

4.1 Aktører

Norsk Polarinstitut

Norsk Polarinstitut er et direktorat under Klima- og miljødepartementet og leder Ny-Ålesund forskningsstasjon. Polarinstituttet har ansvar for å implementere og følge opp denne forskningsstrategien lokalt. I Ny-Ålesund har Polarinstituttet en forskningskoordinator som er kontaktperson og koordinator for forskningsmiljøene der. Polarinstituttet har også ansvaret for den lokale planleggingen av norske og utenlandske besøk i tråd med retningslinjene for offisielle besøk på Svalbard og i Ny-Ålesund.

Kings Bay AS

Kings Bay AS er heleid av den norske staten og eier de fleste bygningene i Ny-Ålesund. Eierskapet forvaltes av Klima- og miljødepartementet. Formålet med Kings Bay AS er å drifte, vedlikeholde og utvikle forskningsinfrastruktur i Ny-Ålesund for felles bruk, samt tilby andre nødvendige fasiliteter og tjenester. Kings Bay AS leverer sentral infrastruktur og tjenester, inkludert kraftforsyning, vann og avløp, havn, flyplass, flytransport, og kost og losji og forskningsfasiliteter. Kings Bay AS har ansvar for sikkerhet og beredskap i Ny-Ålesund og er kontaktpunkt for Sysselmesteren på Svalbard i sikkerhetsspørsmål. Selskapet har også ansvaret for å ivareta kulturminner i Ny-Ålesund.

Norges forskningsråd

Norges forskningsråd finansierer polarforskning og forskningsinfrastruktur, og har spesifikke støtteordninger rettet inn mot Svalbard. Forskningsrådet har ansvaret for Svalbard Science Advisory Forum (SSAF). Forskningsrådet eier RiS- portalen som driftes i samarbeid med Sysselmesteren, Kings Bay AS og Norsk Polarinstitut.

Svalbard forskningskontor

Svalbard forskningskontor, bestående av ressurser fra Norges forskningsråd og Norsk Polarinstitut, har en sentral rolle som kontaktpunkt for forskningsmiljøer og myndigheter på Svalbard. Kontoret fungerer som et koordinerende og rådgivende organ for forskningsaktivitet, og bidrar til effektiv samhandling, god ressursutnyttelse og etterlevelse av felles rammer og prioriteringer. Gjennom veiledning og dialog støtter forskningskontoret utviklingen av Ny-Ålesund som en norsk forskningsstasjon for ledende internasjonalt forskningssamarbeid i Arktis.

4.2 Virkemidler

4.2.1 Registrering og oversikt

Research in Svalbard (RiS-portalen)

Det er obligatorisk å registrere alle forskningsprosjekter med aktivitet i Ny-Ålesund i RiS. Portalen brukes også for bestilling av tjenester fra Kings Bay AS (reise, overnatting og bruk av infrastruktur i Ny-Ålesund) og for å søke Sysselmesteren om tillatelser i henhold til svalbardmiljøloven. Portalen er et verktøy for koordinering av forskningsaktiviteten på Svalbard og utvikles og oppdateres ved behov.

Gjennom portalen får brukerne informasjon om prosjekter og deltakende forskere og institusjoner. Portalen gjør det enklere å finne samarbeidspartnere og å koordinere feltarbeid og logistikk. RiS gir også oversikt over annen prosjektfølgning, som feltaktivitet og installasjoner i felt. Alle instrumenter ved Ny-Ålesund forskningsstasjon skal merkes med et ID-nummer for prosjektet registrert i RiS-portalen. Informasjonen om prosjektene kvalitetssikres før den publiseres.

Informasjon om Ny-Ålesund forskningsstasjon

Nettsidene for Ny-Ålesund forskningsstasjon er en viktig kanal for å formidle relevant og oppdatert informasjon til forskere og andre om følgende:

- De unike mulighetene for forskning og langsiktig miljøovervåkning som forskningsstasjonen tilbyr.
- Gjeldende retningslinjer, prosedyrer og krav for planlegging og gjennomføring av aktivitet i Ny-Ålesund.
- Rammer og begrensninger som gjelder for virksomhet i Ny-Ålesund, blant annet hensyn til miljø, sikkerhet og tekniske restriksjoner.
- Tilgjengelig forskningsinfrastruktur, tjenester og logistikkstøtte for gjennomføring av prosjekter.
- Samarbeidsstrukturer og koordineringsmekanismer (som NySMAC og felles forskningsprogrammer).
- Praktisk informasjon om tilgang, opphold, transport og kontaktpunkter.
- Løpende informasjon om aktiviteter, nyheter og arrangementer ved forskningsstasjonen.

Informasjon om forskning og forskningsinfrastruktur i Svalbardkartet

Et dedikert temakart (GIS-lag) i Svalbardkartet² gir en oversikt over plassering av forskningsinstrumenter, installasjoner og forskningsområder i Ny-Ålesund-området. Temakartet er et nyttig verktøy i planlegging av ny aktivitet, blant annet fordi aktører kan se hvor det allerede foregår aktivitet, og kan velge egnet plassering av nye installasjoner, og dermed unngå gjensidige forstyrrelser.

² Nettdress: svalbardkartet.npolar.no

Gjennom nettsidene til Ny-Ålesund forskningsstasjon er det også gjort tilgjengelig en oversikt over pågående miljøovervåking i Ny-Ålesund.

4.2.2 Samarbeidsfora

Ny-Ålesund Science Managers Committee (NySMAC)

Det koordinerende forumet NySMAC ble etablert av forskerne i Ny-Ålesund i 1994 for å styrke samarbeidet og koordineringen mellom ulike forskningsprosjekter. Norsk Polarinstitutt fungerer som sekretariat for NySMAC. Alle vitenskapelige institusjoner som driver et langsiktig program basert i Ny-Ålesund, og/eller har betydelig forskningsaktivitet i Ny-Ålesund, kan bli medlem av NySMAC.

Svalbard Science Advisory Forum (SSAF)

Svalbard Science Advisory Forum (SSAF) skal gi innspill og råd til Svalbard forskningskontor og bidra til økt samarbeid, koordinering og informasjonsdeling om forskningsaktivitet på Svalbard. Forskningsrådet har ansvaret for SSAF. Represen-
tanter fra forskningsmiljøene i Ny-Ålesund deltar i forumet.

Svalbard Integrated Arctic Earth Observing System (SIOS)

Svalbard Integrated Arctic Earth Observing System (SIOS) er et norsk-initiert internasjonalt forskningsinfrastruktursamarbeid innenfor jordsystemforskning på Svalbard. Alle institusjoner som har relevant forskningsinfrastruktur på Svalbard, oppfordres til å delta i SIOS.

En betydelig del av infrastrukturen som inngår i SIOS, er fysisk plassert i Ny-Ålesund. SIOS har observatørstatus i NySMAC. SIOS administreres av SIOS Knowledge Centre (SIOS KC), som er delfinansiert gjennom Forskningsrådets virkemiddel Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR).

4.2.3 Regelverk

All forskningsaktivitet på Svalbard skal være i tråd med norsk regelverk som gjelder for virksomhet på Svalbard. For aktivitet i Ny-Ålesund er regelverk knyttet til miljø og sikkerhet i felt særlig relevant. I tillegg kommer regelverk om nasjonal sikkerhet, slik som sikkerhetsloven, eksportkontrollloven og sanksjonsloven med tilhørende forskrifter.

Svalbardmiljøloven regulerer blant annet ferdsel, inngrep og forurensing. Det er strenge regler for motorferdsel på Svalbard. I arealplanområdet skal all virksomhet være i samsvar med arealbruk og bestemmelser fastlagt i godkjent plan.

Forskrift om sikkerhet i felt mv. på Svalbard (feltsikkerhetsforskriften) regulerer krav til ferdsel og aktivitet i felt. Formålet er å sikre at aktivitet planlegges og gjennomføres på en måte som ivaretar sikkerheten til alle deltakere.

Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) skal forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. Loven stiller krav til forebyggende sikkerhetstiltak for å beskytte virksomheter og funksjoner av betydning for nasjonal sikkerhet. Forskning og utvikling av betydning for nasjonal sikkerhet er definert som en grunnleggende nasjonal funksjon (GNF). Departementene kan fatte vedtak om at

virksomheter som er av avgjørende betydning for slike funksjoner, skal underlegges sikkerhetsloven.

Eksportkontrollloven med forskrift regulerer utførsel av visse varer, teknologier og tjenester fra Norge. Dette omfatter også visse forskningsdata. Slik utførsel – enten den skjer fysisk, elektronisk eller muntlig – krever lisens fra Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA). Vurderingene bygger blant annet på norske sikkerhetspolitiske hensyn. Regelverket gjelder for både norske og utenlandske fysiske og juridiske personer.

Forskning i territorialfarvannet kan fordre tillatelser eller samtykke etter andre regelverk enn forskning på land.

Svalbard forskningskontor kan kontaktes for mer informasjon om hvilke lover og forskrifter som har innvirkning på den enkelte virksomhet og aktivitet i Ny-Ålesund, og henvise videre til riktig myndighet.

4.2.4 Grunneierforvaltning

Grunneier må godkjenne utvikling og bruk av arealer og bebyggelse. Kings Bay AS må godkjenne vesentlige endringer eller installering av ny forskningsinfrastruktur og instrumentering i Ny-Ålesund, både innendørs og utendørs.

Leieavtaler

Kings Bay AS leier ut flere av bygningene i Ny-Ålesund. Leiekontraktene skal legge til rette for at prinsippene i denne strategien følges. Brudd på leiekontrakten med Kings Bay AS kan medføre at selskapet avslutter leiekontrakten eller iverksetter andre adekvate reaksjoner.

5 Konsekvenser dersom strategien ikke følges

Hver enkelt forskningsaktør har ansvar for at aktiviteten er i tråd med registrert aktivitet i RiS-portalen, rammene og prinsippene som følger av *Strategi for forskning og høyere utdanning på Svalbard* og *Strategi for Ny-Ålesund forskningsstasjon*, samt relevant regelverk som gjelder for forskningsvirksomhet på Svalbard.

Svalbard forskningskontor har et overordnet ansvar for å implementere og følge opp *Strategi for forskning og høyere utdanning på Svalbard*. Norsk Polarinstitutt har et overordnet ansvar for å implementere og følge opp forskningsstrategien for Ny-Ålesund. Norsk Polarinstitutt vurderer om innmeldt aktivitet er i samsvar med strategien (se kapittel 3) og kan tillates i Ny-Ålesund, og for øvrig hvordan strategien følges opp.

Lover og regelverk håndheves av relevante myndigheter, som fører tilsyn med at reglene følges og kan gi pålegg ved brudd. Dersom forskningsaktører ikke opererer i tråd med rammer og prinsipper i denne strategien, kan det få konsekvenser for tilgangen til norske forskningsressurser i Ny-Ålesund. Leiekontraktene med Kings Bay AS kan inneholde klausuler slik at brudd på denne strategien kan få konsekvenser for leieforholdet.

Det kan være tilfeller der det i forvaltningen og styringen av forskningsaktiviteten i Ny-Ålesund må prioriteres mellom aktiviteter, ut fra hensynet til å bevare et mest mulig uberørt naturmiljø, som grunnlag for forskning og klima- og miljøovervåkning.

I eierforvaltningen, forskningsledelsen og utvikling av Ny-Ålesund forskningsstasjon, samt ved prioritering mellom forskningsaktiviteter, kan det bli lagt vekt på ambisjonene og forventningene for forskningsaktiviteten ved stasjonen, slik de er beskrevet i kapittel 3.2 og 3.9 i denne strategien.